

**การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2**
**A Study on the State of Good Governance of School Administrators
under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2**

นายพินิจ เชื้อแพ่ง

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ได้แก่ ครู จำนวน 302 คน จากการเปิดตารางของเครชี และมอร์แกน ใช้การเลือกตัวอย่างตัวอย่างแบบง่าย โดยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าความเที่ยง ได้ค่าเท่ากับ .91 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อยพบว่าสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับสูงสุด คือ หลักคุณธรรม ระดับรองลงมา คือ หลักความรับผิดชอบ ระดับรองลงมา คือหลักความโปร่งใส ระดับรองลงมา คือหลักความคุ้มค่า ระดับรองลงมา คือหลักนิติธรรม และระดับต่ำสุด คือ หลักการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ : การบริหาร หลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This study aimed to study the state of good governance of school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2. The samples used in the study were 302 teachers under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2 according to the Krejcie .R.V. and Morgan, D.W. tables and simple random sampling. The tool used for the study was a questionnaire by the researcher himself. Its reliability coefficient was .91. The statistics used were percentage, mean and standard deviation.

The research findings were as follows:

The state of good governance of school administrators under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2 as a whole was at a high level, and could be arranged in order from high to low as the principle of morality, the principle of responsiveness, the principle of transparency, the principle of effectiveness, the principle of equity and the principle of participation.

Keyword : The state of good governance of school administrators

บทนำ

ความสำคัญและปัญหาการศึกษา

โลกยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจสังคม และการบริหารของรัฐในทุกภูมิภาคของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปมากและเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ เพื่อการปรับเปลี่ยนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทุกประเทศทั่วโลกมีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มีการร่วมมือและการแข่งขันกันทั้งด้านธุรกิจ การค้า อุตสาหกรรม การศึกษาและด้านอื่น ๆ อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จากสถานการณ์ดังกล่าวปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้คือคุณภาพของคน การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งหากเป็นคนมีคุณภาพแล้วย่อมส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จึงเกิดกระแสการปฏิรูปโดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น และหน่วยปฏิบัติการมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการศึกษาที่มีลักษณะการกระจายอำนาจให้โรงเรียนและท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบสูงขึ้น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแผนงานหลักหนึ่งที่กำหนดไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีครอบครัว เด็กแรกเกิดควรได้รับบริการการศึกษาอย่างทั่วถึง และเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและประชาชนที่พลาดโอกาสทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนร่วมกันอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา (พรหมเมศ คำผาบ, 2549 : 1)

หลักธรรมาภิบาลตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 ประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการ ดังนี้ หลักนิติธรรม การใช้กฎระเบียบที่มีความชอบธรรม และสามารถเปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงได้ หลักคุณธรรม ความชอบธรรมในการใช้อำนาจ หลักความโปร่งใส การดำเนินการบริหารการจัดการที่โปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลักความรับผิดชอบต่อความพร้อมรับการตรวจสอบ สามารถตรวจสอบได้ หลักความคุ้มค่าการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2546 : 25)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และประกาศกระทรวง
ศึกษาธิการ เรื่องการแบ่งส่วนราชการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้กำหนดอำนาจหน้าที่จัดทำนโยบาย
แผนพัฒนาการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้อง กับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา
แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความ ต้องการของท้องถิ่น วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณของหน่วย
งานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้สถานศึกษาในสังกัดทราบ กำกับ
ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว ประสาน ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาหลักสูตร
ร่วมกับสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขต
พื้นที่การศึกษา ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย รวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประสาน
การระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนการศึกษา
ใน เขตพื้นที่การศึกษา จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประสานส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน
ศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการประสาน ส่งเสริม
สนับสนุนการวิจัยและพัฒนการศึกษา การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ คณะทำงานด้านการศึกษา
ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะ
สำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่
การศึกษา ที่มีได้รับให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่มอบหมาย การปฏิบัติภารกิจ
ดังกล่าว จะบรรลุผลสำเร็จได้จะต้องมีระบบการวางแผนการดำเนินงาน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนส่งเสริม
การพัฒนา เป็นจุดเชื่อมประสานการปฏิบัติงานของหน่วยงาน สถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
ในจังหวัด โดยการกำหนด แนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวง
ศึกษาธิการ และนโยบายของจังหวัด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จึง
ได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4 ปี (พ.ศ.2555 – 2558) ขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 สอดคล้องความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น นโยบาย
ของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2, 2555 : 1)

ดังนั้นจากบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ทำให้ทราบว่า
เขตพื้นที่ที่มีการกระจายอำนาจในทุก ๆ ด้านไปสู่สถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ
สูงขึ้น และต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ในการบริหารงาน ด้วยหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้
เกิดประโยชน์แก่ทางราชการและประเทศชาติอย่างสูงสุด และการจัดการศึกษาในโรงเรียนจะสำเร็จตามเป้าหมาย
หรือวัตถุประสงค์ของทางราชการมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานด้วย
หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน แต่สภาพจริงในการงานด้วยหลักธรรมาภิบาลในปัจจุบันมีสภาพเป็น
อย่างไรสอดคล้องกันกับหลักธรรมาภิบาลเพียงไรนั้นไม่อาจทราบได้ ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาสภาพ
ในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถม

ศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ว่ามีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษามากน้อยเพียงใดเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนได้นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการบริหารงานที่สอดคล้องกับความต้องการของระบอบประชาธิปไตยบนรากฐานของการมีส่วนร่วม และเพื่อใช้เป็นองค์ความรู้ เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาของตนเอง และสถานศึกษาอื่นเป็นวงกว้างให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

ประโยชน์ของการศึกษา

ทราบสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 1,325 คน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้างนี้เป็น การศึกษาสภาพ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผู้ศึกษากำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า

แนวคิดหลักเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

1. ผู้บริหารมีการบริหารตามหลักนิติธรรม หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้กฎหมายอย่าง ยุติธรรม บังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมาย กำหนดกฎ กติกาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม การคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพและความยุติธรรม
2. ผู้บริหารมีการบริหารตามหลักคุณธรรม หมายถึง การที่ผู้บริหาร บริหารอย่างยึดมั่นในความ ถูกต้องดีงาม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน มีวินัย มีความชอบธรรมใน การใช้อำนาจของผู้บริหารการ ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้บริหาร การบริหารที่ให้ความยุติธรรม การปฏิบัติตามจรรยาบรรณของ

ข้าราชการและจรรยาบรรณวิชาชีพ

3. ผู้บริหารมีการบริหารตามหลักความโปร่งใส หมายถึง การที่ผู้บริหารมีการสร้างความไว้วางใจกันและกันในองค์กร การปรับกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส ความโปร่งใสในการกำหนดนโยบายความโปร่งใสของระบบงานและกระบวนการบริหารในองค์กร การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะการพัฒนาและส่งเสริมกลไกในการตรวจสอบการทำงาน การสร้างระบบการสื่อสารที่ดีในองค์กร

4. ผู้บริหารมีการบริหารตามหลักความรับผิดชอบ หมายถึง การที่ผู้บริหารตระหนักในสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อองค์กร มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน มีการกระจายอำนาจสู่ระดับรองลงไปเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบที่ชัดเจน ผู้บริหารใช้อำนาจอย่างรับผิดชอบและเป็นธรรม มีการรายงานผลการปฏิบัติงานที่มีตัวชี้วัดความสำเร็จ

5. ผู้บริหารมีการบริหารตามหลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่สำคัญ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมรับผล มีการสร้างความเข้าใจและกำหนดบทบาทชัดเจนในการทำงานร่วมกัน มีการปรับทัศนคติและกระบวนการทำงานของบุคลากร มีการสำรวจความเห็นของผู้รับบริการเพื่อปรับปรุงงาน มีการวางระบบการฟังความคิดเห็นและเรื่องราวร้องทุกข์ มีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบริหารภายในองค์กร

6. ผู้บริหารมีการบริหารตามหลักความคุ้มค่า หมายถึง การที่ผู้บริหารมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และคุ้มค่า การสร้างสรรคงานและการบริการที่มีคุณภาพ มีการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลการดำเนินการที่แสดงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรมีการทบทวนภารกิจเพื่อถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำได้ดีกว่า มีการเลือกนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้พัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

สำนักนายกรัฐมนตรี (2546 : 8-10) กล่าวว่า หลักสำคัญของธรรมาภิบาลมี 6 หลัก คือ

1. หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมอันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่อำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

2. หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริตใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4. หลักความมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแสดงความเห็น การได้สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาลดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

กรอบแนวคิดของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดของการศึกษาไว้ดังนี้

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักความมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

ระเบียบวิธีศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 1,325 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 302 คน กำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน และทำการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา
2. ตอนที่ 2 สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตอบแบบสอบถามภายใน 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดจำนวน 60 ข้อ แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสืออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 เพื่อขออนุญาตให้ข้าราชการครูในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตอบแบบสอบถาม
2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถาม พร้อมทั้งหนังสือขออนุญาตจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ ให้ผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 15 มกราคม – 15 กุมภาพันธ์ 2556
3. ผู้ศึกษาติดต่อขอรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 302 ชุด คิดเป็นร้อยละร้อย ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. ผู้ศึกษาแปลผลข้อมูลสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยมีเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.)

สรุปผลการศึกษา

สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่าสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับสูงสุด คือ หลักคุณธรรม ระดับรองลงมา คือ หลักความรับผิดชอบ ระดับรองลงมา คือ หลักความโปร่งใส ระดับรองลงมา คือ หลักความคุ้มค่า ระดับรองลงมา คือ หลักนิติธรรม และระดับต่ำสุด คือ หลักการมีส่วนร่วม ซึ่งสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 หลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก คือการบริหารงานมีความชัดเจนมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ อยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับรองลงมา คือ ผู้บริหารมีการลงโทษทางวินัยครูอาจารย์ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ อยู่ในระดับมาก และ อันดับที่สาม คือ ผู้บริหารมีการสร้างความตระหนักแก่ครู อาจารย์และนักเรียนในการใช้กฎระเบียบต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 หลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก คือผู้บริหารจัดกิจกรรมส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูเกียรติผู้มีความดีมีคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอันดับรองลงมา คือ ผู้บริหารมีการกำหนดจรรยาบรรณของสถานศึกษาและครูอาจารย์ภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับที่สาม คือ ผู้บริหารมีการรณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวางและจริงจัง อยู่ในระดับมาก

3. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 หลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก คือ ผู้บริหารมีการสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในภาครัฐ ภาคธุรกิจ และเอกชนเกี่ยวกับงบประมาณของสถานศึกษา เพื่อความโปร่งใสทุกครั้ง อยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับรองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนติดตามตรวจสอบแผนงานโครงการและการใช้งบประมาณได้ อยู่ในระดับมาก และอันดับที่สาม คือ ผู้บริหารมีการจัดทำประกาศและคู่มือการขอรับบริการสำหรับผู้ปกครอง และชุมชนโดยระบุขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการที่ชัดเจน อยู่ในระดับมาก

4. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 หลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะครูและนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับรองลงมา คือ ผู้บริหารให้คณะครู และคณะกรรมการมีส่วนร่วมในระบบการตรวจสอบและการตัดสินใจกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก และอันดับที่สาม คือ ผู้บริหารมีการปรับปรุงกฎระเบียบ และกลไกโดยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

5. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 หลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก คือ ผู้บริหารมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานและขอข่ายความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับรองลงมา คือ ผู้บริหารมีการสร้างความสำนึกเรื่องความรับผิดชอบของตนเอง และระบบการประเมินผลแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมาก และ อันดับที่สาม คือ การปฏิบัติงานของครู ผู้สอนต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมาก

6. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับแรก คือ การใช้งบประมาณมีความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่สถานศึกษาได้รับ อยู่ในระดับมาก ส่วนอันดับรองลงมา คือ ระบบการรายงานผลต้องสอดคล้องกับการประเมินผล อยู่ในระดับมาก และอันดับที่สาม คือ ผู้บริหารมีการใช้เทคนิคการบริหารงานแบบใหม่เพื่อความสะดวกรวดเร็วและคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีประเด็นที่สมควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 หลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานที่มีความชัดเจนมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษา และผู้บริหารมีการลงโทษทางวินัยครูอาจารย์ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎ มีการสร้างความตระหนักแก่ครูอาจารย์และนักเรียนในการใช้กฎระเบียบต่าง ๆ ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารส่งผลให้หลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาสอดคล้องแนวคิดของ สถาบันราชประชาสมาสัย (2549 : 6) กล่าวว่า หลักนิติธรรม เคารพ และปฏิบัติตามกติกา ระเบียบแบบแผนและกฎหมายต่าง ๆ โดยไม่ละเมิดอย่างตั้งใจหรือจงใจหลีกเลี่ยงหรือไม่ตั้งใจเพราะไม่รู้ ฉะนั้นถ้าไม่แน่ใจต้องศึกษาก่อนว่าจะผิดหลักนิติธรรมหรือไม่ก่อนที่จะทำลงไป นอกจากนี้ ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (www.rbm.ocsc.go.th, 2547) กล่าวว่า กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จะตัดสินใจต้องชัดเจน การใช้อำนาจต้องมีที่มาที่ไปอย่างเปิดเผย สำนักนายกรัฐมนตรี (2546 : 8-10) กล่าวว่า หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ใช้อำนาจหรืออำนาจของบุคคล วันเพ็ญ หรุจิตตวิวัฒน์ (2544 : 8) กล่าวว่า ผู้บริหารกำหนดนโยบายให้หน่วยงานและข้าราชการในสังกัดดำเนินการยกย่องหรือตรวจสอบร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติใด ๆ ที่ถือปฏิบัติอยู่ให้มีความสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบ ฯ ซึ่งจากผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีนรัตน์

ปฏิญญาสากล (2549 : 56) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลภาพรวม มีการบริหารตามหลักการทุกหลักการอยู่ในระดับมากทุกด้าน และทุกเรื่องยกเว้นการบริหารงานวิชาการตามหลักนิติธรรมในเรื่อง การจัดการหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด และการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวม โรงเรียนขนาดใหญ่มีการบริหารงานตามหลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่ามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีการบริหารตามหลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่ามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้

2. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 หลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูเกียรติผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมอยู่เสมอ มีการกำหนดจรรยาบรรณของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และผู้บริหารมีการณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวางและจริงจังจึงทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารทำให้ผลการศึกษายู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณณวิช แก้วปิ่น (2554 : 52) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบต่อหลักความโปร่งใส และหลักการมีส่วนร่วม

3. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 หลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษายังสอดคล้องกับแนวคิดของธีรยุทธ บุญมี (2541 : 17) ได้ให้ความหมายของหลักธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการความสัมพันธ์ (Interactive relation) ระหว่างภาครัฐภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป ในการที่จะทำให้การบริหารราชการและประชาชนโดยทั่วไป ในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดิน ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ และอินทรีรัตน์ ยอดบางเตย (2537 : 15) ได้ให้ความหมายของหลักธรรมาภิบาล หมายถึงความสามารถของรัฐที่จะทำงานให้ได้ผล มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากองค์กร และกลไกการทำงาน รัฐต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน และเคารพสิทธิมนุษยชนรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนการที่จะสามารถให้การบริหารขับเคลื่อนไปได้นั้นผู้นำในหน่วยงานนั้นๆควรมีหลักการบริหารแบบมีรูปแบบการวางแผนงานและเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นเข้ามาตรวจสอบในการบริหารงานบริหารงานแบบโปร่งใสตรวจสอบได้คือให้คนอื่นที่ไม่ใช่คนในองค์กรของตนสามารถตรวจสอบและเสนอจุดที่บกพร่องเพื่อนำไปสู่การแก้ไขได้ ซึ่งจากผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ บวร จุลลา

(2548 : 95) ได้วิจัยเรื่อง การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูมีการนำหลักการการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เลย เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีที่ตั้งของโรงเรียนต่างกัน มีการนำหลักการการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้

4. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 หลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ของสถานศึกษาน้อย ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาไม่มากเท่าที่ควรและผู้บริหารมีการสร้างหลักประกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของสถานศึกษาหรือเห็นความสำคัญน้อยเกินไปจึงทำให้ผลการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง จากผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรชาติ บำรุงสุข (2541 : 23) ได้ให้ความหมายของหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา(Participatory Development) และหน้าที่ในการบริหารและการบริการของภาครัฐ ซึ่งจากผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิม เพ็ญธรรม (2549 :12) ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรม การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 อยู่ในระดับปานกลางทั้งโดยรวมและรายด้าน

5. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 หลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันราชประชาสมาสัย (2549 : 6) กล่าวว่า หลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมายถึง ขบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ที่จัดขึ้นในสถาบันฯ เริ่มจากงานในหน้าที่รับผิดชอบแต่ละคนงานที่ได้รับคำสั่งให้ทำหรืองานที่ร่วมกันทำ ซึ่งจากผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี ชินคำ (2548 : 45) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมมีปัญหาในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน รูปแบบการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาประกอบไปด้วยโครงสร้างดังนี้ การวางแผนการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล ควรกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกระบวนการการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล ปฏิบัติตามแผน ประเมินผลของการบริหารงานตามแผนงาน/โครงการ การติดตามผลภายหลังที่ได้ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงบริหารงานและวางแผนต่อไป

6. สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการใช้งบประมาณอย่างความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่สถานศึกษาได้รับ และมีระบบการรายงานผลที่สอดคล้องกับการประเมินผล มีการใช้เทคนิคการบริหารงานแบบใหม่เพื่อความสะดวกรวดเร็วและคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพพื้นที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่เนื่องจากโรงเรียนบางโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ค่อนข้างกันดารและห่างไกลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจากผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ เกษม วัฒนชัย (2546 : 20) ได้ให้ความหมายของหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารการศึกษาต้องสอดคล้องและตอบสนองต่อนโยบายและความต้องการของระบบการศึกษาไทยสิ่งใดที่ Non Relevance หรือ Less Relevance ต้องตัดทิ้งเพราะงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับทำทุกอย่าง ดังนั้นสิ่งที่ควรเน้นในหลักธรรมาภิบาลว่าถ้าเอาไปใช้ในสิ่งที่ไม่ใช่ประโยชน์หรือเป็นประโยชน์เฉพาะตนหรือพวกพ้อง ต้องรับผิดชอบในเชิง ธรรมาภิบาล กล่าวคืองบประมาณที่ได้มาต้องใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะคอร์รัปชันไม่ได้ตรงนี้ถือเป็นหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญ กระบวนการบริหารต้องมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และได้ประสิทธิผล (Effectiveness) ควรมีการจัดหาเครื่องมือในการพิสูจน์เรื่องประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจากผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิม เพ็ญธรรม (2549 : 12) ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 อยู่ในระดับปานกลางทั้งโดยรวมและรายด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรมีการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ของสถานศึกษา
2. ผู้บริหารควรให้บุคลากรในสถานศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
3. ผู้บริหารควรมีการสร้างหลักประกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้มีส่วนร่วม
4. ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา
5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดจรรยาบรรณของสถานศึกษาและครูอาจารย์ภายในสถานศึกษา
6. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในภาครัฐ ภาคธุรกิจและเอกชน เกี่ยวกับงบประมาณของสถานศึกษา เพื่อความโปร่งใสทุกครั้ง
7. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับปรุงระบบสารสนเทศและระบบการจัดเก็บเอกสารให้สะดวก

ต่อการสืบค้นและเผยแพร่แก่สาธารณชน

8. ผู้บริหารสถานศึกษาควรการบริหารงานมีความชัดเจนมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็น
ของคณะกรรมการสถานศึกษา
2. ควรศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารแยกตาม
ขนาดของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2546). **การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและ
แผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เฉลิม เทียงธรรม. (2549). **พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิพาดี เมฆสุวรรณ. (2547). **การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์**. สืบค้นเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2555,
จาก www.rbm.ocsc.go.th.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2541). **ธรรมนูญแห่งชาติดุทธศาสตร์ห้าระยะประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- บวร จุลลา. (2548). **การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2**. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). เลย:
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ปยุตตวิ ขวัญ. (2554). **การศึกษากิจการบ้านตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาที่ได้รับการ
ประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2**.
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พรหมเมศว์ คำพาบ. (2549). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). เลย:
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ภาวณี ชินคำ. (2549). **รูปแบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1**.
(วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มนิรัตน์ ภิญญภาพสกุล. (2549). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3**. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วันเพ็ญ หรุจิตตวิวัฒน์. (2544, 11 มิถุนายน). “Good Governance กับการฟื้นฟูเศรษฐกิจ,”
ผู้จัดการรายวัน. หน้า 8.

สถาบันราชประชาสมาสัย. (2549). **ธรรมาภิบาลบันดาลสุข**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. (2555). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา**

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. นครสวรรค์: สำนักงานฯ.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2546). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้าน**

เมืองและสังคมที่ดี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2541). **กองทัพกับธรรมรัฐ**. กรุงเทพมหานคร: วิเจพริ้นติ้ง.

อินทร์นัย ยอดบางเตย. (2537). **ธรรมรัฐ**. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.